

ה' ב' מ"ח ע"ג ע"ג ט"ז ט"ז
 ט' נ"ח ט"ז ע"ג ע"ג ט"ז
 ט"ז ט"ז ע"ג ע"ג ט"ז
 ט"ז ט"ז ע"ג ע"ג ט"ז

תוספות ישנים

אשה כלל ייחוס עליה.
 ויש לה לומר שהמאן
 עד גמל - וא"כ היינו
 משתתפות בעלי הנחלות
 דלא מהמאן - י"ל דדוק
 גליסוסים יחידים - דלא
 בנחלתם יחילה היא
 להמאן :

תוס' חד מקמאי

אביבאי ליה החוקה
 היא במלחמה בעולם פורע
 פ"י אב"י מה לה לשקר
 ופריעו לה לחוקה ת"ש
 עיישנו לביית בית עיישנו
 עליו פטרה הוא סת
 וא"כ נצלת אינה
 נאמנת שאני התם
 דאפרונו כי היכי דלידך
 אחרתו נטא לידות
 נפי אחרותו נטא פ"י
 עיקרא ק"פ דה"ק
 הוא פ"י קודם שיצאתי
 מן המערה וא"כ נצלת
 וקאבר אינה נאמנת
 פטרה דאברה ברדסי
 ויש ליה דאם אברה
 היא מן קודם שיצאתי
 מן המערה נאמנת אלא
 הכא בבאי עסקין
 באברה אני בחו"מ
 ונצלתו הוא נשאר א"כ
 וא"ל שאל את אב"י
 לה כי היכי דלידך
 אחרותו נטא שפאת
 פחה לבריה ליריבה נפי
 מצא פחה לבריה
 וא"כ לפרעי דא"כ
 אברה אני שפתייה סמוך
 לפחה והערה ולא ברה
 אחרת דפסקא
 שרתי עשנו המערה על
 שניהם ובראי כל מלחא
 וא"כ לפרעי דא"כ
 אברה אני שפתייה סמוך
 לפחה והערה ולא ברה
 אחרת דפסקא
 שרתי עשנו המערה על
 שניהם ובראי כל מלחא
 וא"כ לפרעי דא"כ

שפתייה יחידים משוים
 כפרשו ולכן יש להאמינו
 שפרעו לו שפרעו
 ואינו תולה בשכחה וגם יש לו מינו:
ד"א בעיא אמרה שלום בעולם
 וא"כ אמאי לא קאמר מינו
 שיולה לומר מת על מטתו
 והכא שנהרג במלחמה אמרין
 שיולה לומר הכרח ולא
 נצלתו לומר לא לך אמר
 לחי מה לי לשקר ומרע
 לחוקה - א"ר דמי להא
 דמיבעיא בפ"ק דבבא
 בתרא (דף ס' ושס) פרעתיך
 בתוך זמני אי מהימן
 במינו דחי בעי לממר
 פרעתיך אחר זמני אי
 לחי מה לי לשקר ומרע
 לה לחוקה או לחי מה לי
 לשקר מרע לה הכא לא
 מרע לה כיון דאמרה
 בדדמי וא"ל לא מרע
 התם לפי שאין אוהו
 כלל שיהיה פורע בתוך
 זמנו אבל הכא מרע
 דיכול להיות דמת
 בנחלתה וכן הא דקאמר
 בפ' האומר בקידושין
 (דף סד') אמר בשעת
 קידושין יש לי בנים ואין
 לי אחים ובשעת מיתה
 אמר אין לי בנים ויש לי
 אחים נאמן להטיר (ס'
 פירוש אי הו' איפכא
 ואין נאמן לאסור דברי רבי
 ור' נתן אומר כו' ומפרש
 התם טעמא דרבי משום
 דלחי מה לי לשקר ומרע
 לה לחוקה מינו דחי בעי
 פטרו לא בעיטא אבל
 הכא אמרה בדדמי ולכן
 לא מרע לה חסד התם
 דבשעת מיתה יש לו
 להיות נאמן יותר :

מעמא

דמילתא דעבידא לאווגליי
 לא משקר הכא נמי לא
 משקר - ולא יאמר בדדמי
 כיון שהדבר יהיה גלוי או
 דלמח טעמא דנאמן משום
 דדייקא ומינסבא והכא
 לא דייקא כלומר לעולם
 לא יאמר עד אחד בדדמי
 כמו האשה עצמה ומכל
 מקום אין להאמינו דמי
 דלא אמר בדדמי האשה
 ממה כשאומר מת על
 מטתו כיון דיש רגלים
 לדבר אבל אין לפרש
 או דלמח טעמא דעד
 אחד משום דדייקא ווא"ל
 אמר בדדמי נאמן דהא
 חפילו דדייקא חסד התם
 דבשעת מיתה לא יהיה
 נאמן כיון דאמר בדדמי
 דרבי עקיבא לא הניח
 כמותו בארץ ישראל
 ולכן היה יכול לעבר
 שנים בחולה לארץ וכן
 לר' דמינו לומר בפ' שני
 דמגילה (דף י"ה) גבי
 ר"מ שהלך לעבר שנה
 בעסקו שלא הניח כמותו
 בארץ דעסיא חוזה לארץ
 היא כדאמרין בחזקת
 הבתים (ב"ב דף ע"ו)
 קיני קנינו וחזניהו

ואי קאי תפשוט ליה ממתניתין דקמי
 שלום בעולם נאמנת דהא שקרן
 כמה שטוען דרך דה"ל דאי
 בעיא אמרה שלום בעולם (ב'
 או דלמא כיון דאיחוקה אמרה
 בדדמי ולא אתי מה לי לשקר
 ומרע חוקתיה ת"ש עיישנו
 עלינו בית עיישנו עלינו
 מערה הוא מת ואני נצלתו
 אינה נאמנת שאני התם
 דאמר לה כי היכי דלידך אחרתו
 נטא לידות איחרתיש נטא
 פ"י א"ר דמי להא דמיבעיא
 בפ"ק ליסמים היא מת
 ונצלתו נאמנת התם כדרב אר"י
 ד"א ר' אר"י אשה כלי זיינה
 עליה הווא גברא דבשיליה
 הלוליה איתלי גורא בי גנני
 אמרה להו דביתוהו הווא גבראי
 חווא גבראי אתו חווא גברא
 דשריא חווא גברא חרוכא
 דשרי ופסתא דידא דשריא סבר
 רב חייא בר אבין למומר
 היינו עיישנו עלינו בית
 עיישנו מערה אמר רבא מי דמי
 התם לא קאמרה חווא גבראי
 חווא גבראי ועוד גברא חרוכא
 דשרי ופסתא דידא דשריא ורב
 חייא בר אבין גברא חרוכא
 דשריא אימא איניש אחרינא
 אתא לאצוליא ואבילתיה גורא
 ופסתא דידא דשריא גורא
 איתליא (ג') ואתיליד ביה
 מומא ומחמת ביסופא אול וערק
 לעלמא איבעיא להו עד אחד
 במלחמה מהו טעמא דעד
 אחד מהימן משום דמילתא
 דעבידא לאווגליי היא לא משקר
 ה"ג לא משקר או דלמא
 טעמא דעד אחד משום דדייקא
 ומינסבא ליה] לא דייקא
 ומינסבא אמר רמי בר חמא
 ת"ש אמר רבי עקיבא כשירדתי
 לנהרדעא לעבר השנה מצאתי
 נחמיה איש בית דלי ואמר
 לי שמעתי שאין משיאין את
 האשה בארץ ישראל על פי
 עד אחד אלא רבי יהודה בן
 בבא ונמתי לו כן הדברים אמר
 לי אומר להם משמי אתם
 יודעים המדינה הוא משושבת
 בגייסות כך מקובלני מ"ג
 הוק' שמשויאין האשה על פי
 עד אחד מאי מדינה משושבת
 בגייסות לאו א"ע"ג דמדינה
 זו משושבת כך מקובלני
 שמשויאין על פי עד אחד אלמא
 עד אחד מהימן אמר רבא אי
 הכי מאי שנה מדינה זו כל
 מקום שיש גייסות מיבעי ליה
 אלא אמר רבא ה"ק אתם
 יודעים שמדינה זו משושבת
 בגייסות ולא אפשר לי למשבק
 אינשי ביתי ומייתי קמי רבנן
 כך מקובלני מרבן גמליאל
 שמשויאין האשה ע"פ עד אחד ת"ש
 מעשה בשני תלמידי חכמים
 שהיו באין עם אבא יוסי בן
 סימאי בספינה ומבעה והשיא
 רבי נשותיהן ע"פ נשיוהוא
 מים במלחמה דמו ונשים אפי'
 מאה כעד א' דמי וקתני השיא
 ותסברא (ג' מים שאין להם
 סוף גינהו ומים שאין להם
 סוף אשתו אסרה אלא ה"ד
 דאמרי אסקינהו קמן וחזניהו

ואי קאי תפשוט ליה ממתניתין דקמי
 שלום בעולם נאמנת דהא שקרן
 כמה שטוען דרך דה"ל דאי
 בעיא אמרה שלום בעולם (ב'
 או דלמא כיון דאיחוקה אמרה
 בדדמי ולא אתי מה לי לשקר
 ומרע חוקתיה ת"ש עיישנו
 עלינו בית עיישנו עלינו
 מערה הוא מת ואני נצלתו
 אינה נאמנת שאני התם
 דאמר לה כי היכי דלידך אחרתו
 נטא לידות איחרתיש נטא
 פ"י א"ר דמי להא דמיבעיא
 בפ"ק ליסמים היא מת
 ונצלתו נאמנת התם כדרב אר"י
 ד"א ר' אר"י אשה כלי זיינה
 עליה הווא גברא דבשיליה
 הלוליה איתלי גורא בי גנני
 אמרה להו דביתוהו הווא גבראי
 חווא גבראי אתו חווא גברא
 דשריא חווא גברא חרוכא
 דשרי ופסתא דידא דשריא סבר
 רב חייא בר אבין למומר היינו
 עיישנו עלינו בית עיישנו
 מערה אמר רבא מי דמי התם
 לא קאמרה חווא גבראי חווא
 גבראי ועוד גברא חרוכא
 דשרי ופסתא דידא דשריא ורב
 חייא בר אבין גברא חרוכא
 דשריא אימא איניש אחרינא
 אתא לאצוליא ואבילתיה גורא
 ופסתא דידא דשריא גורא
 איתליא (ג') ואתיליד ביה
 מומא ומחמת ביסופא אול וערק
 לעלמא איבעיא להו עד אחד
 במלחמה מהו טעמא דעד
 אחד מהימן משום דמילתא
 דעבידא לאווגליי היא לא משקר
 ה"ג לא משקר או דלמא
 טעמא דעד אחד מהימן משום
 דמילתא דעבידא לאווגליי היא
 לא משקר הכא נמי לא משקר
 - ולא יאמר בדדמי כיון שהדבר
 יהיה גלוי או דלמח טעמא
 דנאמן משום דדייקא ומינסבא
 והכא לא דייקא כלומר לעולם
 לא יאמר עד אחד בדדמי כמו
 האשה עצמה ומכל מקום אין
 להאמינו דמי דלא אמר בדדמי
 האשה ממה כשאומר מת על
 מטתו כיון דיש רגלים לדבר
 אבל אין לפרש או דלמח טעמא
 דעד אחד משום דדייקא ווא"ל
 אמר בדדמי נאמן דהא חפילו
 דדייקא חסד התם דבשעת מיתה
 לא יהיה נאמן כיון דאמר בדדמי
 דרבי עקיבא לא הניח כמותו
 בארץ ישראל ולכן היה יכול
 לעבר שנים בחולה לארץ וכן
 לר' דמינו לומר בפ' שני דמגילה
 (דף י"ה) גבי ר"מ שהלך לעבר
 שנה בעסקו שלא הניח כמותו
 בארץ דעסיא חוזה לארץ היא
 כדאמרין בחזקת הבתים (ב"ב
 דף ע"ו) קיני קנינו וחזניהו
 וקדמוני עסיא ערדיסקים
 הספמיא ומה שלא עיברו בארץ
 ישראל י"ל דשום אונס היה וכן
 יש בירושלמי ירמיה עיבר
 בחולה לארץ וכן יוחנן קהל
 וברוך בן נריה ומינה קשיא לר"י
 דבפ' זה בורה (סנהדרין דף
 ע"ו ושס) (ו) ר' חייא בן זרעקי
 ור' שמעון בן יבולדק כו' ושם
 רביה רביה לקיש היה קורה
 אחיה רועי בקר וי"ל דלעבר
 דקאמר התם לאו וקא לא קיסוב
 בעלמא עשו אם הסנה לכה
 שנה שביעית יהיה כמותו
 התם דקאמר כהן ומיריש
 ובפ' קמח דסנהדרין (דף ע"ב
 ושס) אמר דלון מערבין שנה
 שביעית ושם אונס היה שלא
 מיטבו בארץ ישראל כדפרשי'
 לעיל - נ"ה מ' המ' ישינ'

ז"ל דאמרין . ישינ'

[פ"י כה]

הגרות הגר"ח

(ב') גמ' או דלמח - כ"כ
 גיבסא אלא ר' ח' כיון
 דחוקה היא דאמרה בדדמי
 לא חילוף (ג) שיטתו לא
 היה והמורה היה מוחל
 (ג) שם וסברה והא
 מים שאין להם וכו' אלא
 פ"ד הכא דלמח .
 (ד) רש"י ד"ה שאלו
 סתם דלמח' כשתמול:
 (ה) תוס' ד"ה או דלמח
 וכו' פירוש אי סו אפסי'
 כ"כ עין פירוש על דבר
 זה שגור' מהר"א שגון:
 (ו) ד"ה אמר וכו' בדבר
 קמחין .
 ז' חייא :

[לעיל אג' לקמן קנה:
 ר"ס כ"ג במזרח ג' ז']

[לעיל כה' ט"ז]

גיבסא דאברה ברדסי
 ומינסבא דאברה ברדסי
 לקמן דף קכ"י

הגרות הגר"א

[א] גמ' והכא לא דייקא
 כלי' ר"ב כ"ה גיבסא
 תוס' ד"ה טעמא וכו'
 הכחיש וכו' גיבסא
 רש"י והגיה אלק בקרבו
 וכו' ר"ף וכו' טעם
 דלמח מקור דרס"ג לא
 קאמר בדדמי לכל
 הסוקים לבד דעת
 הנהגים כ"ל: [ג] דייקא
 ר"ס ות"ל לא דייקא
 וחזניהו אמרי בדדמי'
 כ"כ וכו' דעת רמב"ם
 אלא לדרישה בכל עין
 כשהוא עומד כ"ה אלא
 לדרישה י"ל משום דדמי'
 (ועמ' רכ"ט פ"ה ח"ט
 ס"י י"ז פ"ק ק"ז) :

[לעיל פ"ה ט"ז]

בעולם אינה נאמנת . וה'ם בשאין שלום עמה שהמלחמה היא בנשים ובאנשים אבל בליסמים שיש שלום עמה נאמנת דהא שנתנו הכא כרב אירי דאמר כלי זיינה עליה . וכן אם אברה מצאתי הרוב (ב' אמרה מצאתי הרוב וכן יוחנן קהל וברוך בן נריה ומינה קשיא לר"י דבפ' זה בורה (סנהדרין דף ע"ו ושס) (ו) ר' חייא בן זרעקי ור' שמעון בן יבולדק כו' ושם רביה רביה לקיש היה קורה אחיה רועי בקר וי"ל דלעבר דקאמר התם לאו וקא לא קיסוב בעלמא עשו אם הסנה לכה שנה שביעית יהיה כמותו התם דקאמר כהן ומיריש ובפ' קמח דסנהדרין (דף ע"ב ושס) אמר דלון מערבין שנה שביעית ושם אונס היה שלא מיטבו בארץ ישראל כדפרשי' לעיל - נ"ה מ' המ' ישינ'